

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
(ศพก.) อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล : นายเชิดชัย จิณะแสน

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ : เลขที่ ๙๙ หมู่ ๙ ตำบลคำเนียม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ๓๓๑๓๐

โทรศัพท์ : ๐๘๙-๕๗๙๒๙๙๙ Facebook : เชิดชัย จิณะแสน Line : Cherdchai Jinasaen

เกิด พ.ศ. ๒๕๐๕ ปัจจุบันอายุ ๖๓ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา : ปริญญาตรี

สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

คณะ/สาขาวิชา : การบริหารจัดการ

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ ...ค้าขายและการท่องเที่ยว...

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร บาท/ปี : ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก : ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๓ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้ที่ ๑ การลดต้นทุนการผลิตข้าว

แปลงเรียนรู้ที่ ๒ เศรษฐกิจพอเพียง

แปลงเรียนรู้ที่ ๓ การปลูกไม้ยืนต้นร่วมกับการปลูกกาแฟ

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๙ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การเริ่มต้นชีวิต แนวคิดทฤษฎีใหม่

สถานี่นี้สำคัญมาก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นความคิด, การเปลี่ยนแปลงชีวิต สู่ภาคการเกษตรในรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ นำไปสู่ความมั่นคงในชีวิต พุดคุยพบปะแลกเปลี่ยนแนวคิด การเตรียมความพร้อมในเรื่องคน, พื้นที่ เกษตร และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร-เพื่อการประมง เงินทุนดำเนินการ, ลักษณะวิธีการทำ, ลำดับขั้นตอนการทำ, ระยะเวลา การทำการสร้างรายได้ หรือสร้างอาหารระยะสั้น-ยาวให้ครอบครัวตนเอง แนวร่วม-เครือข่าย-หน่วยงาน สนับสนุน และอาชีพสำรองขณะเริ่มทำ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ และเกษตรกรต้นแบบมีความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ วิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวคิดที่เรียกว่า “การเกษตรทฤษฎีใหม่” มีหลักสำคัญ คือ การบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินจำนวนไม่มากนักให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีวิธีการปฏิบัติ ดังนี้

ขั้นที่ ๑ มีความพอเพียงสามารถเลี้ยงตนเองได้บนพื้นฐานของความประหยัด เป็นขั้นตอนที่ทำการเกษตร คือ มีข้าว พืชผัก ผลไม้ ที่อยู่อาศัย และน้ำในพื้นที่ที่ตนมีอยู่ โดยไม่ต้องอาศัยใคร เป็นการอยู่แบบพอมีพอกิน

ขั้นที่ ๒ รวมพลังกันในรูปแบบของกลุ่มเพื่อทำการผลิต การตลาด และการจัดการ เน้นการช่วยเหลือและร่วมมือกัน รวมทั้งส่งเสริม ด้านการศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชน

ขั้นที่ ๓ ขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยติดต่อจัดหาทุนเพื่อนำมาใช้ในการลงทุน และพัฒนาคุณภาพชีวิต จัดตั้งกองทุนสนับสนุนเกษตรกร เป็นต้น

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ ที่อยู่อาศัย และองค์ประกอบของที่อยู่อาศัย

สร้างที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับพื้นที่, คำนึงถึงทิศทางน้ำ-ลม, มีความปลอดภัยสูง และสิ่งแวดล้อมที่ดี อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ แบ่งพื้นที่ปลูกสวนครัว, พืชผักตามฤดู, ไม้ดอก-ไม้ผล-จัดสวน, คอกปศุสัตว์, โรงรถโรงเรือนเก็บเครื่องมือเกษตร-ผลิตผลทางการเกษตร รวมถึงพื้นที่สันทนาการอื่น ๆ อาจมีพื้นที่สำหรับนัดพบปะแขกหรือเพื่อนๆ อาชีพเกษตรกรด้วยกัน หรือไว้สำหรับการประชุมหารือสมาชิกเครือข่าย

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และการประมง

แนะนำเรื่องการขุดสระน้ำ ในพื้นที่ดินปนทราย, การจัดการน้ำ-สภาพดินหลังขุดสระน้ำ, การปลูกหญ้าแฝก และมะพร้าวรอบสระน้ำ การบำบัดน้ำ, การกำจัดผักตบชวา, การวางระบบชลศาสตร์ และการบริหารจัดการพื้นที่รอบ ๆ สระน้ำหรือบ่อปลา/แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การเลี้ยงสัตว์น้ำ-การแปรรูปสัตว์น้ำ, การทำน้ำพ-การเพิ่มออกซิเจนในน้ำ, การอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมบริเวณสระน้ำให้เป็นแหล่งศึกษาดูงาน-พักผ่อนหย่อนใจ คลายเครียด

การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า มีการบริหารจัดการระบบน้ำภายในฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคุ้มค่าสูงสุด โดยจัดวางระบบน้ำภายในฟาร์มอย่างทั่วถึง เพื่อความสะดวกในการให้น้ำพืช มีการปลูกพืชแบบเลื่อนระดับเพื่อลดการสูญเสียน้ำ จัดการระบบการให้น้ำพืชโดยเติมน้ำเข้าในบ่อเลี้ยงปลาแบบน้ำวนทำให้ตะกอนขี้เลนและเศษอาหารกองรวมบริเวณกลางบ่อ แล้วจึงดูดน้ำตะกอนขี้เลนไปใช้รดน้ำพืชผัก และไม้ผล ผลที่ได้คือเป็นการบำบัดน้ำภายในบ่อเลี้ยงปลา และพืชผักเจริญงอกงามเพราะได้รับปุ๋ยจากกองขี้เลน

ฐานเรียนรู้ที่ ๔ การเลี้ยงสัตว์ปีก และเลี้ยงสัตว์ใหญ่

การเลี้ยงสัตว์ปีกเพื่อเป็นอาหาร และการแปรรูป จำหน่าย คือเลี้ยงไก่ไข่, ไก่เนื้อ, ไก่วง, เป็ดและห่าน บริเวณท้ายสวน การจัดการคอกสัตว์, การจัดการมูลสัตว์ และใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน จัดการเรื่องน้ำ-อาหาร-สิ่งแวดล้อม การเลี้ยงโคเนื้อ, การบริหารจัดการดอก, การทำแปลงหญ้า-การผลิตอาหารโคเนื้อ-โคขุน, การจัดมูลสัตว์ และสิ่งแวดล้อมบริเวณคอก

ฐานเรียนรู้ที่ ๕ การปลูกไม้ผล-พืชไร่-พืชสวน-ไม้ประดับ

การจัดโซนในการปลูก, การจัดการเรื่องดิน-น้ำ-ปุ๋ย-แมลง และเทคนิคการจัดการด้านความชื้นในบริเวณสวนการแปรรูปสินค้า, การศึกษาข้อมูลการตลาด, การวางแผนรอบระยะการปลูก และการเก็บเกี่ยวการบริหารจัดการสวนไม้ผล-พืชไร่-พืชสวน-ไม้ประดับ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาดูงาน เพื่อสร้างรายได้ และการจำหน่ายสินค้าเกษตร

ฐานเรียนรู้ที่ ๖ การทำนา-การปลูกพืชหลังนา-ทำคั้นนาให้มีราคา

การทำนาหวาน, นาหยอด, นาดำ, การปลูกพืชหลังนา และการจัดการผลผลิตข้าว และฟางข้าวสำหรับหมักยีสต์ให้สัตว์เลี้ยง การทำคั้นนาให้ใหญ่ ปลูกไม้เศรษฐกิจที่มีราคา หรือไม่ใช่สอยในบ้าน การวางแผนผังผสมผสานพืชทางการเกษตร กับนาข้าว ให้เหมาะสม สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ทำให้มีบรรยากาศและธรรมชาติสิ่งแวดล้อมโดยรอบดูดี

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการผลิตข้าว ประเด็นเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยสั่งตัด การทำนาหยอดและ การพัฒนาคุณภาพการผลิตสู่มาตรฐาน GAP เพื่อการลดต้นทุนการผลิต

วิธีการการลดต้นทุน

๑) เมล็ดพันธุ์ข้าว ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี มีความงอกไม่น้อยกว่า ๘๐% เพิ่มผลผลิตได้ ๑๐% ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ข้าว ๑๕-๒๐ กก./ไร่ (นาหวาน) ๘-๑๒ กก./ไร่ (นาหยอด) ๗ กก./ไร่ (นาดำ) ลดต้นทุนได้ ๕๐%

๒) การใช้ปุ๋ยเคมี

- ชนิดของปุ๋ย ที่ถูกต้องใช้ปุ๋ยเคมีที่เขียนไว้ที่ถุงบรรจุว่า เป็นปุ๋ยสำหรับข้าวเท่านั้น ได้แก่ ๑๖-๒๐-๐ (ดินเหนียว) ๑๖-๑๖-๘ (ดินทราย)

- ใช้อัตราปุ๋ย ตามคำแนะนำ

- ระยะเวลาใส่ปุ๋ย ตรงตามความต้องการของต้นข้าว

- ใส่ปุ๋ยตามชนิดของพันธุ์ข้าว ข้าวที่ไม่ไวต่อช่วงแสง ใส่ปุ๋ย ๓ ครั้ง ข้าวที่ไวต่อช่วงแสง ใส่ปุ๋ย ๒ ครั้ง

- ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ปุ๋ยสั่งตัด) สามารถลดต้นทุนปุ๋ยได้ ๕๐% (ประมาณ ๕๐๐ บาท)

๓) ลดการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช โรค แมลง

- ใช้สารเคมีเมื่อจำเป็นเท่านั้น

- พิจารณาอาการของโรคก่อนใช้สารเคมี

- พิจารณาปริมาณวัชพืช หรือ ปริมาณแมลงที่ระบาด เมื่อถึงจุดอันตรายเท่านั้น ลดค่าใช้จ่ายในการใช้สารป้องกันกำจัดโรค แมลงได้ครึ่งหนึ่ง หรือ ๕๐%

๔) บันทึกทำบัญชีฟาร์ม

- บันทึกบัญชีฟาร์มอย่างสม่ำเสมอ ทุกฤดูการปลูกข้าว

- พิจารณาเปรียบเทียบบัญชีฟาร์มด้วยตนเอง ก่อนปลูกข้าวฤดูต่อมาเกษตรกรจะเห็นได้ว่าตนเองสามารถลดต้นทุนอะไรได้บ้าง

องค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

๑) ข้าว GAP

- แหล่งน้ำ มีสภาพแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย

- พื้นที่ปลูก ต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่ทำให้เกิดการตกค้าง/ปนเปื้อนในข้าว

- การใช้วัตถุอันตราย ห้ามใช้สารเคมีต้องห้ามตามประกาศของกรมวิชาการเกษตร การใช้และเก็บรักษาป้องกันอันตรายไม่ให้เกิดขึ้นต่อผู้ใช้และผู้อื่น

- การเก็บรักษาและขนย้ายผลผลิต อุปกรณ์ พาหนะขนส่ง และสถานที่เก็บรักษาต้องสะอาด ป้องกันการปนเปื้อน

- การบันทึกข้อมูล ต้องจดบันทึกข้อมูลการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ครบถ้วน
- การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช ผลิตผลต้องไม่มีศัตรูพืชติดอยู่
- การจัดการกระบวนการผลิต ควบคุมการผลิตเพื่อให้ข้าวเปลือกตรงตามพันธุ์ และป้องกันกำจัดศัตรูพืช
- การเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ต้องสะอาด ต้องลดความชื้นให้ไม่

เกิน ๑๕%

๒) มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว

- เมล็ดพันธุ์ ใช้เมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์มีความบริสุทธิ์ตรงตามพันธุ์
- การเตรียมดิน ไถตะไถแปรพื้นที่เพื่อกำจัดข้าวเรื้อและวัชพืชก่อนปลูก
- การกำจัดพันธุ์ปน กำจัดพันธุ์ปนอย่างน้อย ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะออกดอก ระยะโน้มถ่วง และระยะข้าว

เหลือง

- การเก็บเกี่ยวและการนวด ทำความสะอาดเครื่องเกี่ยวนวด เพื่อกำจัดข้าวพันธุ์อื่นที่ตกค้างอยู่ภายใน
- การลดความชื้น ตากเมล็ดพันธุ์ที่สะอาดและแห้ง ตากข้าวหนาประมาณ ๕ เซนติเมตร และหมั่นกลับ

กองข้าวเพื่อให้ได้รับแสงแดดสม่ำเสมอ

- การเก็บรักษา ภาชนะบรรจุและสถานที่เก็บต้องสะอาด ไม่มีข้าวพันธุ์อื่นปน
- การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ สุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ ขึ้นตำกระสอบละ ๑ ตัวอย่างคลุกเคล้าให้เข้ากัน

และแบ่งตัวอย่างจำนวน ๑ กิโลกรัม ส่งตรวจคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไป

๓) การเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าว

การเพิ่มมูลค่าการผลิตข้าว คือการสร้างมูลค่าที่เกิดจากความสามารถของเกษตรกรผู้ผลิตและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการผลิต หรือแปรรูปวัตถุดิบข้าวให้เป็น สินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคต้องการ

- การผลิตข้าวคุณภาพดีและได้มาตรฐาน (GAP) ข้าว+เมล็ดพันธุ์
- การแปรรูป เช่น การทำน้ำข้าวกล้องงอกและไอศกรีมข้าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำมันรำข้าว การทำเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพจากข้าว ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากน้ำมันรำข้าว การผลิตของขบเคี้ยวของฝากจากข้าว หลักสูตรการทำอาหารและขนมจากข้าว การทำ“ชาข้าวเหนียวลิ้มผิว” การทำชาข้าวผัดผสมมะนาวข้าว เหนียวลิ้มผิว การทำชาข้าวกล้องข้าวเหนียวดำลิ้มผิว การทำกระดาศและสิ่งประดิษฐ์จากฟางข้าว ผลิตภัณฑ์ขนมขบเคี้ยว ผลิตภัณฑ์จากกระบวนการหมัก ผลิตภัณฑ์ที่ได้จาก การหมักข้าวสาร ได้แก่ ข้าวหมาก ขนมจีน และผลิตภัณฑ์ ประเภทสุรา
- การออกแบบและผลิตบรรจุภัณฑ์ข้าว

๔) เรื่องดินและปุ๋ย

เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหลากหลายพื้นที่

๑) ปุ๋ยหมัก ช่วยปรับปรุงสมบัติของดินให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตพืชเป็นแหล่งธาตุอาหารรองสำหรับพืช เช่น แคลเซียม แมกนีเซียม กำมะถัน เหล็ก สังกะสี โบรอน แมงกานีส ทองแดง ฯลฯ

๒) ปุ๋ยพืชสด เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แกดิน ช่วยเพิ่มธาตุอาหารไนโตรเจนให้แกดิน อนุรักษ์ธาตุอาหารในดิน ป้องกันธาตุอาหารไม่ให้ถูกชะล้าง

๓) น้ำหมักชีวภาพ ช่วยปรับปรุงสภาพความเป็นกรด/ในดินและน้ำ ช่วยปรับสภาพโครงสร้างของดินให้ ร่วนซุยอุ้มน้ำ และอากาศได้ดี ช่วยย่อยสลายอินทรีย์วัตถุในดินให้เป็นธาตุอาหารแก่พืช

ฐานเรียนรู้ที่ ๗ การพัฒนาสวนเกษตร จัดภูมิทัศน์รอบบ้าน เป็น ๕ ส.

การทำเกษตรแบบประณีตและสะอาดปลอดภัย เป็นมิตรกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมการจัดระเบียบหมวดหมู่ แปลง เกษตร-ที่อยู่อาศัย-คอกปศุสัตว์ ให้ถูกสุขลักษณะทางด้านสาธารณสุข วางระบบเผื่อในอนาคต ทำบริเวณสวนให้ น่าเดิน น่ากิน น่านั่ง น่านอน ปลอดภัยปลอดภัยเหมาะกับการเป็นเกษตรกรยุคใหม่ เป็นแบบอย่างแก่ชุมชน และคณะที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้

การจัดการศัตรูพืช

๑) การปลูกให้แข็งแรงสมบูรณ์ ทำให้มีความสามารถทนทานต่อการทำลายของศัตรูพืชปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ

- สายพันธุ์และเมล็ดพันธุ์สมบูรณ์ดี
- ต้นกล้าแข็งแรง
- การเตรียมพื้นที่เพาะปลูก
- การเว้นระยะปลูกการปรับปรุงดิน
- การจัดการปุ๋ย การจัดการน้ำ
- การปลูกพืชหมุนเวียน

๒) การอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติให้ดำรงชีวิต อยู่ได้อย่างปลอดภัย เช่น ขยายพันธุ์เพิ่มปริมาณได้เอง ในธรรมชาติ ช่วยลดปริมาณและควบคุมศัตรูพืชให้อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ตัวห้ำ ตัวเบียน ที่เราเรียกว่าศัตรู ธรรมชาติเป็นผู้คุ้มครองผลผลิต

๓) สำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง เช่น สำรวจ ดิน น้ำ ต้นพืช ศัตรูพืช ศัตรู ธรรมชาติแล้ว พิจารณาดัดสินโดยใช้ข้อมูลสถานการณ์ในแปลงปลูกและปฏิบัติการทันทีเมื่อจำเป็น เช่น เก็บไข่ หนอน ถอนพืชที่ถูกทำลาย ฯลฯ

๔) เกษตรกรเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการพืช เกษตรกรจะต้องทำการตัดสินใจ จัดการพืชของตนแบบรายวัน ดังนั้น เกษตรกรต้องเรียนรู้ที่จะทำการตัดสินใจโดยอาศัยการ สังเกตแปลง และการวิเคราะห์สถานการณ์แปลงปลูกพืช ตลอดจนการพัฒนาทักษะ ปรับปรุงวิธีการทำการเกษตรด้วยการทดลองและฝึกปฏิบัติ

ฐานเรียนรู้ที่ ๘ การปลูกป่าไม้พะยุง และการสร้างสวนป่าภายในบ้าน

สวนป่าคือมรดกของลูกหลาน แนะนำการปลูกไม้ทางเศรษฐกิจที่มีราคา และไม่ใช้สอยภายในสวน สร้างระบบนิเวศวิทยาในสวน การพัฒนาสวนป่าเป็นแหล่งพักผ่อน, แหล่งท่องเที่ยวศึกษาเรียนรู้ และ การทำสวนป่าให้เป็นสวนเห็ด การสร้างภูมิอากาศในบริเวณสวนให้เย็นบริสุทธิ์ รวมถึงการปลูกกาแฟ ใต้ต้นไม้พะยุง ซึ่งได้ผลดีมาก

ฐานเรียนรู้ที่ ๙ พิพิธภัณฑชาวนา และการถอดองค์ความรู้

สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ โดยการนำเครื่องมืออุปกรณ์การประกอบอาชีพ และที่เกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมประเพณี มาจัดแสดงไว้ในสวน เพื่อน้อมรำลึกถึงความดีของบรรพบุรุษที่สร้างเรามาสถานที่ ๙ นี้เป็นหอประชุมถอดองค์ความรู้ รวมในส่วนของพิพิธภัณฑชาวนา จัดระบบประชุมให้เข้ากับบรรยากาศสิ่งแวดล้อม ด้านเกษตร

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เพิ่มผลผลิต
๒. พัฒนาคุณภาพผลผลิต
๓. การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช
๔. การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิต
๕. การจัดการด้านการตลาด

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เศรษฐกิจพอเพียง
๒. ไร่นาสวนผสม
๓. โคก หนอง นา

๔.๓ หลักสูตรเสริม ประกอบด้วย

๑. การบริหารจัดการกลุ่ม/สหกรณ์
๒. การจัดทำแผนการเกษตร
๓. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
๔. การส่งเสริมอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้
๕. การจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมานี้จำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรบังคับ คือ เศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์

๑. เสริมความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนและชุมชน
๒. ลดความเสี่ยงและเพิ่มภูมิคุ้มกันต่อความผันผวน
๓. สร้างความพอประมาณทางการเงิน ลดหนี้ และควบคุมต้นทุน
๔. ยกระดับรายได้อย่างมั่นคงด้วยมูลค่าเพิ่มที่เหมาะสม
๕. พื้นฟูฐานทรัพยากรและระบบนิเวศในฟาร์ม
๖. ยึดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามเงื่อนไข “ความรู้”
๗. ปลุกฝังค่านิยมคุณธรรม จิตอาสา และความไว้วางใจในชุมชน
๘. สอดคล้องนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

เนื้อหาในการถ่ายทอดความรู้

๑. หลักการสำคัญ (๓ หัวง ๒ เงื่อนไข)

ความพอประมาณ ทำการผลิตตามกำลัง ไม่เกินศักยภาพ
 ความมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ก่อนตัดสินใจผลิตหรือขาย
 ภูมิคุ้มกันที่ดี เตรียมแผนสำรองเมื่อเกิดวิกฤต เช่น ฝนแล้ง ราคาตกต่ำ
 เงื่อนไขความรู้ เรียนรู้ ทดลอง ปรับปรุง
 เงื่อนไขคุณธรรม ซื่อสัตย์ ขยัน ประหยัด และแบ่งปัน

๒. วัตถุประสงค์หลักของเกษตรแบบพอเพียง

มีอาหารกินเพียงพอ ลดการพึ่งพาตลาด
 ลดต้นทุน ไม่เป็นหนี้เป็นตัว
 มีรายได้เสริมจากส่วนเกิน
 พื้นฟูดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม
 รวมกลุ่มช่วยเหลือกันในชุมชน

๓. ตัวอย่างการปฏิบัติ (เกษตรทฤษฎีใหม่/ผสมผสาน/โคกหนองนา)

การจัดพื้นที่แบบ ๓๐-๓๐-๓๐-๑๐ (ขุดสระน้ำ-ทำนา-พืชผสม-ที่อยู่อาศัย)
 ปลุกพืชผสมผสาน เช่น ข้าว-ผัก-ผลไม้-เลี้ยงปลา-เลี้ยงไก่
 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ เพื่อลดต้นทุน
 เก็บเมล็ดพันธุ์เอง ปลุกพืชที่กินได้ก่อน ขายทีหลัง

๔. ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ

มีอาหารและรายได้ที่มั่นคง
 ไม่เป็นหนี้หรือหนี้ลดลง
 ใช้แรงงานครอบครัวคุ้มค่า
 อยู่แบบพึ่งพากันได้ชุมชน

รูปแบบในการถ่ายทอดความรู้

๑. การบรรยายแบบเข้าใจง่าย

ใช้ภาษาท้องถิ่น และตัวอย่างจากชีวิตจริง
 เปรียบเทียบ เช่น “ปลูกหลายอย่างเหมือนมีหลายตะกร้าใส่ไข่ ไม่เสี่ยงเสียหายหมด”

๒. การสาธิตในแปลงจริง (Learning by doing)

สาธิตการทำปุ๋ยหมัก การขุดสระเก็บน้ำ
 แปลงเรียนรู้ต้นแบบ/ฐานเรียนรู้ ภายในศูนย์เรียนรู้ ฯ

๓. การใช้สื่อภาพและวิดีโอ

แผนภาพการจัดพื้นที่ ๓๐-๓๐-๓๐-๑๐
 วิดีโอตัวอย่างเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ

๔. การฝึกปฏิบัติ (Workshop)

ให้เกษตรกรวาดแผนผังพื้นที่ของตนเอง แล้ววางแผนปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง
 ลงมือทำปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพร่วมกัน

๕. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกลุ่ม (Farmer-to-Farmer)

เกษตรกรต้นแบบเล่าเรื่อง พร้อมแชร์ประสบการณ์ในการทำการเกษตรที่ผ่านมา
 เวทีเสวนาเล็ก ๆ ให้เกษตรกรแชร์ประสบการณ์

๖. สื่อเสริมความเข้าใจ

คู่มือภาพการ์ตูน / แผ่นพับ

Infographic หรือป้ายสรุป “๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข” ติดในศูนย์เรียนรู้

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นระบบ ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

นายเชิดชัย จิณะแสน ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอกันทรารมย์ และเป็นประธาน ศพก. ระดับจังหวัดศรีสะเกษ ได้มีการรวบรวมและนำเสนอข้อมูลด้านการเกษตรของระดับจังหวัดในที่ประชุมการเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับจังหวัด ให้แก่หน่วยงานในสังกัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับทราบเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนของหน่วยงาน และเพื่อจะได้้นำเข้าในการประชุมของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นระบบ ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แบบแผนฯ)

นายเชิดชัย จิณะแสน ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอกันทรารมย์ ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ทั้งด้านพื้นที่ คน สินค้า ร่วมกับคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอกันทรารมย์ ในเวทีการประชุมในระดับอำเภอ พร้อมได้ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอกันทรารมย์ โดยเกษตรอำเภอกันทรารมย์ และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงาน ศพก. ได้ให้คำแนะนำและร่วมกันกำหนดแนวทางการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. พร้อมแนวทางของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดแผนปฏิบัติการ ฯ ตามภาคผนวก

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร่งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

๑. ต้องการให้ชีวิตได้อยู่กับ โลกสีเขียว ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี

๒. ต้องการลดรายจ่าย และมีรายได้เสริมให้ครอบครัว ได้ออกกำลังกายไปในตัว

๓. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ กับครอบครัวและมีความสุขจากการทำงาน

๔. เป็นที่พบปะ แลก แลกเปลี่ยนมิตรเพื่อนฝูง เพื่อพักผ่อน ในช่วงบั้นปลายชีวิต

๕. ต้องการให้ลูกหลาน ได้ขยัน ปลูกฝังจิตใจ ตั้งแต่เล็ก ๆ ได้เรียนรู้ในระบบไร่สวนผสม

๖. เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนทั่วไป ที่มีความคิดอยากทำโครงการตามแนวทฤษฎีใหม่ของในหลวง
รัชกาลที่ ๙

๗. เพื่อสร้างมูลค่าที่ดิน คุณค่าของบุคลากรที่ทำ และสร้างสินทรัพย์ที่ด้อย ให้มีราคาสูงขึ้น

๘. เป็นที่อยู่อาศัยสัตว์น้ำ-สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ บริเวณใกล้เคียง ที่ย้ายถิ่นฐานจากแหล่งที่ไม่
สมบูรณ์มาหากิน อยู่ในโครงการฯ เป็นจำนวนมาก เพราะในโครงการฯ ไม่มีการใช้สารพิษ ต้องการให้เป็นระบบ
นิเวศวิทยา อย่างธรรมชาติให้มากที่สุด

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำ
เทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

๑. ความไม่แน่นอนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพภูมิอากาศแปรปรวน ฝน
ทิ้งช่วง ภัยแล้ง น้ำท่วม ส่งผลต่อผลผลิตและรายได้ ดินเสื่อมโทรม จากการใช้สารเคมีต่อเนื่อง ทำให้ผลผลิตลดลง
แหล่งน้ำจำกัด โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ต้องหันมาใช้นวัตกรรม เช่น ระบบน้ำหยด, IoT ควบคุมการให้น้ำ

๒. ปัญหาศัตรูพืช โรค และการใช้สารเคมี เช่น โรค-แมลงระบาดรุนแรงมากขึ้นจากสภาพอากาศ
ที่เปลี่ยนแปลง การใช้สารเคมีมากเกินไปก่อปัญหา ต้นทุนสูง-สุขภาพ-สิ่งแวดล้อมปนเปื้อน ผลักดันให้ใช้ วิชาการ
ด้านชีวภัณฑ์, การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) และ นวัตกรรมชีวภาพ

๓. ต้นทุนการผลิตสูง รายได้เกษตรกรไม่มั่นคง เช่น ราคาปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์)
สูงขึ้นต่อเนื่อง ราคาผลผลิตตกต่ำและผันผวน เกษตรกร “กำไรน้อย-เสี่ยงขาดทุน” เกษตรกรจึงต้องใช้เทคโนโลยี
ช่วย ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๔. แรงงานภาคเกษตรลดลง เช่น แรงงานหนุ่มสาวย้ายไปทำงานนอกภาคเกษตร เหลือแรงงาน
สูงอายุ เกษตรกรต้องใช้เครื่องจักรกลและระบบอัตโนมัติ เช่น รถดำนา โดรนพ่นยา

๕. ความต้องการของตลาดและผู้บริโภค เช่น ผู้บริโภคต้องการ อาหารปลอดภัย มาตรฐาน
GAP/Organic

๖. ข้อจำกัดด้านความรู้และทักษะของเกษตรกร เช่น เกษตรกรจำนวนมากยังใช้วิธีเดิมที่สืบทอด
มา การแข่งขันสูง ทำให้ต้องเรียนรู้ เกษตรแม่นยำ (Precision Farming), Data-driven Agriculture ต้องการการ
สนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ/เอกชนด้านการอบรมและนวัตกรรม

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้
ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรม
การเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช
การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

๑. นวัตกรรมด้านการจัดการดิน ใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินและรักษาสภาพหน้าดิน

๒. ระบบน้ำพ่วงสูงในสวน ให้การกระจายน้ำทั่วถึงและประหยัดน้ำ

๓. นวัตกรรมด้านการจัดการอากาศและสภาพภูมิอากาศ ลดการใช้พลังงานไฟฟ้า ลดการก๊าซ
คาร์บอนไดออกไซด์ ปรับสมดุลภูมิอากาศในสวน

๔. นวัตกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิต ใช้ในการลดแรงงาน เวลา และค่าใช้จ่าย

๕. นวัตกรรมเพื่อลดการระบาดของศัตรูพืช ช่วยลดการใช้สารเคมี และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ
ศัตรูพืช

๖. นวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิต ใช้ในการกระตุ้นการเจริญเติบโตของต้นพืช

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๑. นวัตกรรมด้านการจัดการดิน ได้แก่

- การใช้ชีวภัณฑ์ปรับปรุงดิน (ไตรโคเดอร์มา) ช่วยเพิ่มป้องกันโรครากเน่า ลดการใช้ปุ๋ยเคมี
- ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยพืชสด การใช้ฟางข้าวตอซัง แหนแดง เพิ่มอินทรีย์วัตถุ ทำให้ดินร่วนซุย

ลดการชะล้าง

๒. ระบบน้ำพุ่งสูงในสวน เป็นระบบให้น้ำที่เหมาะสมสำหรับพืชหลายชนิด ช่วยให้การกระจายน้ำทั่วถึง และประหยัดน้ำ เหมาะสำหรับสวนที่มีการปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น ไม้ผล พืชผัก

๓. นวัตกรรมด้านการจัดการอากาศและสภาพภูมิอากาศ ได้แก่

- การใช้พลังงานทดแทนในฟาร์ม แผงโซลาร์เซลล์ ปั๊มน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ลดการใช้พลังงานฟอสซิล ลดการปล่อย CO₂

- การปลูกพืชคลุมดินและไม้ยืนต้น ช่วยดูดซับ CO₂ ป้องกันการพังทลายของดิน และปรับสมดุลจุลภูมิอากาศในไร่นา

๔. นวัตกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิต ได้แก่

- การผลิตปัจจัยการผลิตใช้เอง ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ลดการซื้อปุ๋ยเคมี การเก็บเมล็ดพันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ดีใช้เอง ทำให้สามารถลดค่าเมล็ดพันธุ์

- เครื่องจักรกลการเกษตร เช่น รถแทรกเตอร์ รถเกี่ยวข้าว ทำให้เกิดการลดแรงงานและเวลา

๕. นวัตกรรมเพื่อลดการระบาดของศัตรูพืช ได้แก่

- ชีวภัณฑ์กำจัดศัตรูพืช เช่น ไตรโคเดอร์มา ช่วยควบคุมเชื้อราโรคพืช

- กับดักแมลงและชีวนิเวศน์ เช่น กาวเหนียว แสงไฟล่อแมลง พืชไล่แมลง ช่วยลดการใช้

สารเคมี

๖. นวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิต ได้แก่

- การใช้พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ใหม่ เช่น พันธุ์ต้านทานโรค ทนแล้ง ให้ผลผลิตสูง (เช่น ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ทนแล้ง, ทุเรียนพันธุ์ดีตา)

- เทคโนโลยีชีวภาพ เช่น ฮอโมนพืช จุลินทรีย์กระตุ้นการเจริญเติบโต (PGPR) ช่วยในการเร่งราก ใบ ดอก ผล

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

๑. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

- เตรียมและเก็บตัวอย่างดิน กำหนดแปลงตัวแทน แปลงเดียวกันต้องมีลักษณะดิน/การใช้ที่ดินใกล้เคียงกัน จำนวนตัวอย่างย่อย: เก็บดิน ๑๐-๑๕ จุด/แปลง (แปลงใหญ่เพิ่มเป็น ๑๕-๒๐ จุด) ความลึกพืชไร่/พืชผัก/นาข้าว: ๐-๑๕ ซม. ไม้ผล: ๐-๓๐ ซม. รอบทรงพุ่ม (แนวปลายราก) วิธีเก็บ : ใช้จอบ/สว่านเจาะดินที่สะอาด หลีกเลี่ยงจุดผิดปกติ (กองปุ๋ย/ขี้เถ้า/ร่องน้ำ) ทำเป็นตัวอย่างรวม : คลุกเคล้าให้สม่ำเสมอ เอาก้อน/เศษรากออก ผึ่งลมในที่ร่มให้แห้ง นำส่งห้องแล็บ ~๐.๕-๑ กก. ระบุข้อมูล : ชื่อแปลง พิกัด/หมู่บ้าน ประวัติใส่ปุ๋ย-ผลผลิตฤดูที่แล้ว พืชปลูกถัดไป

- อ่านผลวิเคราะห์ที่ใช้ตัดสินใจหลัก pH ดิน (ความเป็นกรด-ด่าง) อินทรีย์วัตถุ (OM) และ/หรือ ความอุดมสมบูรณ์ N-P-K (หน่วยมักเป็น mg/kg หรือระดับต่ำ-กลาง-สูง) ถ้า pH < ๕.๕ : วางแผนปรับปรุงด้วย ปูนโดโลไมท์/ปูนฝุ่น (คำนวณอัตราตามบัพเฟอร์ pH และชนิดดิน) ก่อนวางแผนปุ๋ย

- กำหนด อัตราธาตุอาหารที่ต้องการ ตั้งเป้าหมายผลิต จากศักยภาพพื้นที่/ประวัติแปลง (เช่น ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ เป้าหมาย ๔๕๐-๕๐๐ กก./ไร่) อ่านระดับธาตุจากผลดิน (เช่น P, K ระดับ “กลาง”) แล้วใช้คำแนะนำมาตรฐานจังหวัด/กลุ่มดิน เพื่อแปลงเป็น อัตราธาตุอาหารเป้าหมาย (กก.ธาตุ/ไร่)

- กำหนด “ช่วงเวลา-ตำแหน่ง” การใส่ ธาตุแตกตัวไว (N): ให้แบบ แบ่งใส่ ๒-๓ ครั้ง เพื่อลดสูญเสีย ฟอสฟอรัส : ใส่ รองพื้น/รองกอ เพราะเคลื่อนที่ช้า โพแทสเซียม : แบ่ง ๑-๒ ครั้ง ช่วงก่อนออกดอก-ก่อนสร้างหัว/เมล็ด ตำแหน่ง : โรยเป็นแถว/รองกอ กลบหลวม ๆ หลีกเลี้ยงถูกลำต้นโดยตรง

๒. การปรับเปลี่ยนพันธุ์ให้ทนสภาพอากาศ/ต้านทานโรคแมลง

- ประเมินความเสี่ยงเชิงภูมิอากาศและศัตรูพืชในพื้นที่ สรุป ภัยหลัก : แล้ง/ฝนทิ้งช่วง/น้ำท่วมฉับพลัน/อุณหภูมิสูง ระบุ โรค-แมลงสำคัญ ของพืชเป้าหมาย (เช่น ข้าว: โรคไหม้/ขอบใบแห้ง แมลงบั่ว ; หอมแดง : โรคใบจุดสีม่วง เพลี้ยไฟ) กำหนด ฤดู-หน้าตาปลูก ที่ลดความเสี่ยง (ปรับวันปลูกหลบระบาดหนัก/ฝนชุก)

- คุณลักษณะสำคัญที่ต้อง มี ทนแล้ง/ทนท่วมขังชั่วคราว/ทนร้อน (ตามปัญหาเชิงพื้นที่) ต้านทานโรค-แมลงหลัก ของพื้นที่ ระยะสุก สอดคล้องกับน้ำและแรงงาน คุณภาพผลผลิต ที่ตลาดต้องการ (เช่น กลิ่น-รส-เปอร์เซ็นต์แป้ง/น้ำตาล-ขนาดหัว/เมล็ด)

- ทดลองเปรียบเทียบในแปลงจริง เลือก ๓-๕ พันธุ์ ที่มีคุณลักษณะตามต้องการ จัดแปลง สุ่มซ้ำ ๒-๓ ครั้ง (แปลงย่อยละ ๐.๕-๑ งานก็ได้) ใช้การจัดการเดียวกัน ทุกพันธุ์ (ปุ๋ย-น้ำ-ป้องกันศัตรู) เก็บข้อมูล : งอก/การแตกกอ/อาการโรค/เสียหายจากแมลง/วันสุก/ผลผลิต/คุณภาพ/ราคาขาย สรุปพันธุ์ลำดับที่ ๑-๒ สำหรับขยายพื้นที่ฤดูถัดไป

- ตรวจคุณภาพเมล็ด/หัวพันธุ์ก่อนปลูก ความบริสุทธิ์พันธุ์ และ ความงอก (อย่างน้อย ๘๕-๙๐%) ความชื้น: เมล็ดส่วนใหญ่ $\leq 12-13\%$ (ป้องกันเชื้อรา) คัดสิ่งปนเปื้อน/หัวลีบ-เมล็ดลีบออก ทดสอบน้ำเกลือ (เมล็ดข้าว) แยกเมล็ดลีบ/แมลงทำลาย (ลอยน้ำ)

- เตรียม-ป้องกันโรคแมลงตั้งแต่ก่อนปลูก คลุกเมล็ด/หัวพันธุ์ด้วยชีวภัณฑ์ (ไตรโคเดอร์มา) เมล็ดเพิ่มความสม่ำเสมอการงอก จัดแผนหมุนเวียนพืช ลดการเกิดโรค

- บูรณาการกับ IPM เพื่อลดระบาดในระยะยาว ปลูกพืชคลุมดิน/พืชล่อ-ไล่แมลง รอบแปลง กับดักกาวเหนียว/แสง ฝักระวังเพลี้ยไฟ/แมลงวัน

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร : ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๖ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว	พื้นที่ปลูกจำนวน ๕-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๒) มะพร้าว/น้ำหอม	พื้นที่ปลูกจำนวน ๑-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๓) มะม่วง	พื้นที่ปลูกจำนวน ๑-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๔) ทุเรียน	พื้นที่ปลูกจำนวน ๑-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๕) กาแฟ	พื้นที่ปลูกจำนวน ๐-๒-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๖) กล้วยน้ำว้า	พื้นที่ปลูกจำนวน ๐-๒-๐ (ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาตะเพียน/นิล จำนวน ๒ บ่อ

๒.๒) ปลาดุก จำนวน ๑ บ่อ

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) โคพื้นเมือง จำนวน ๘ ตัว

๓.๒) ไก่พันธุ์ไข่ จำนวน ๒๐ ตัว

๓.๓) ไก่พันธุ์พื้นเมือง จำนวน ๑๕๐ ตัว

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก. มีดังนี้ (ให้ระบุต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าเมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน ๒๕๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าเตรียมดิน เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าเพาะปลูก เป็นเงิน ๒๕๐ บาท/ไร่

๑.๔) ค่าปุ๋ย เป็นเงิน ๔๐๐ บาท/ไร่

๑.๕) ค่ากำจัดศัตรูพืช เป็นเงิน ๑๐๐ บาท/ไร่

๑.๖) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นเงิน ๕๐ บาท/ไร่

๑.๗) ค่าเก็บเกี่ยว เป็นเงิน ๗๐๐ บาท/ไร่

๑.๘) ค่าขนส่ง เป็นเงิน ๕๐ บาท/ไร่

๑.๙) ค่าแรงงาน เป็นเงิน ๖๐๐ บาท/ไร่

๑.๑๐) ค่าอื่น ๆ เป็นเงิน ๕๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๒,๙๐๐ บาท/ไร่

รายได้ ๔,๘๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรายต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ไข่ไก่ พืชผัก

เฉลี่ยรายได้วันละ ๒๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ มะพร้าว น้ำหอม ปลา

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๕๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ไก่พื้นเมือง

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๑,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าว โคพื้นเมือง มะม่วง กาแฟ กล้วยน้ำว้า

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๖๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑) ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง ดังนี้

- ยกระดับความรู้และทักษะ ได้พัฒนาความรู้ด้านการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการดิน น้ำ พืช สัตว์ การแปรรูป และการตลาด

- เพิ่มรายได้และลดต้นทุน ด้วยการผลิตแบบผสมผสาน ใช้ทรัพยากรภายในฟาร์ม เช่น ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ แทนการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก

- มีความมั่นคงทางอาหาร สามารถผลิตอาหารบริโภคเอง เช่น ข้าว ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ และมีส่วนเกินไว้จำหน่าย

- พัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ มีบทบาทเป็นวิทยากร ถ่ายทอดประสบการณ์ให้เกษตรกรและหน่วยงาน

- ความภาคภูมิใจ ในการเป็นต้นแบบ และได้รับการยอมรับจากสังคม

๒) ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น ดังนี้

- เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่เป็นจริง ได้เห็นการปฏิบัติจริงในพื้นที่ มีตัวอย่างที่จับต้องได้ เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

- ได้รับความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ทั้งการลดต้นทุน การจัดการศัตรูพืชแบบชีวภาพ การแปรรูปเพิ่มมูลค่า และการตลาดออนไลน์

- เสริมสร้างแรงจูงใจ เพราะเห็นแบบอย่างความสำเร็จที่สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้

- ลดความเสี่ยงในการทำการเกษตร โดยเรียนรู้จากข้อผิดพลาดและประสบการณ์ของศูนย์เรียนรู้

- สร้างเครือข่ายเกษตรกร เกิดการรวมกลุ่ม แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และพัฒนาความร่วมมือกัน

อย่างต่อเนื่อง

๓) ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน ดังนี้

- ยกระดับเศรษฐกิจชุมชน เมื่อเกษตรกรนำความรู้ไปใช้ จะช่วยให้ต้นทุนลดลง รายได้เพิ่มขึ้น และเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชนเข้มแข็งขึ้น

- สร้างความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน มีผลผลิตหลากหลาย ปลอดภัย และเพียงพอต่อการบริโภค

- เสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน การลดการใช้สารเคมี การทำเกษตรอินทรีย์ การอนุรักษ์ดินและน้ำ ช่วยรักษาระบบนิเวศของพื้นที่

- สร้างความเข้มแข็งของสังคม โดยมีศูนย์เรียนรู้เป็นศูนย์กลางของการรวมกลุ่ม การช่วยเหลือเกื้อกูล และการทำงานร่วมกัน

- เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร/เชิงเรียนรู้ ดึงดูดนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ทำให้เกิดรายได้เสริมแก่ชุมชน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ :

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๑) ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง (ดิน น้ำ พลังงาน)

๒) ลดมลพิษและการปนเปื้อนจากสารเคมีในสิ่งแวดล้อม

๓) เพิ่มพื้นที่สีเขียวและรักษาความสมดุลระบบนิเวศในพื้นที่เกษตร

๔) เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสู่เกษตรกรรายอื่นและคนในชุมชน

๕) สร้างชุมชนที่มีวิถีเกษตรยั่งยืน สอดคล้องกับแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วยการจัดการดิน น้ำ อากาศ และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการพังทลายของดิน พื้นฟูระบบนิเวศ และสร้างความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการทำเกษตรที่ยั่งยืน

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

- ข้อมูลด้านพื้นที่การเกษตร ขนาดพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดของชุมชน ประเภทพื้นที่ เช่น พื้นที่ราบ ลุ่ม พื้นที่ดอน หรือพื้นที่ป่า สภาพภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และฤดูกาลที่เหมาะสมกับการปลูกพืช

- ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำสำคัญ เช่น หนอง บึง คลอง ฝาย และระบบชลประทาน ประเภทดิน กลุ่มชุดดิน และความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น ป่าไม้ พืชสมุนไพร และ สัตว์น้ำท้องถิ่น

- ข้อมูลด้านพืชและปศุสัตว์ พืชเศรษฐกิจหลักของชุมชน (เช่น ข้าว หอมแดง มันสำปะหลัง ยางพารา) พืชเสริม/พืชหลังนา/พืชผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่พื้นเมือง และสัตว์น้ำ

- ข้อมูลด้านการผลิต ต้นทุนการผลิตของพืชและสัตว์ในแต่ละชนิด นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่ใช้ เช่น การทำนาอินทรีย์ การทำนาหยอด การทำปุ๋ยหมัก ปัญหาและข้อจำกัดในการผลิต เช่น ศัตรูพืช โรคพืช น้ำท่วมหรือแล้ง

- ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและการตลาด ผลผลิตต่อปี ปริมาณการผลิตและการใช้ในครัวเรือน ช่องทางการตลาด ทั้งตลาดท้องถิ่น ตลาดกลาง และการจำหน่ายออนไลน์ ราคาผลผลิตย้อนหลัง แนวโน้มตลาด และความต้องการผู้บริโภค

- ราคาผลผลิตย้อนหลัง แนวโน้มตลาด และความต้องการผู้บริโภค ข้อมูลด้านสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาดั้งเดิมในการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการอนุรักษ์ทรัพยากร การรวมกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน ข้อมูลกิจกรรมพัฒนาชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้าน ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอกันทรารมย์ มีบทบาทและความสำคัญในภาคการเกษตร ดังนี้

- ด้านการอบรม ๑)จัดหลักสูตรการอบรมด้านการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การปลูกพืชเศรษฐกิจ/พืชผักปลอดภัย การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย และการใช้สารชีวภัณฑ์ การทำบัญชีครัวเรือน และการบริหารจัดการต้นทุน ๒)เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติจริง (Learning by doing) ให้เกษตรกรและเยาวชนได้ทดลองปฏิบัติ ๓)ถ่ายทอดนวัตกรรมเกษตรและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่

- ด้านการศึกษาดูงาน ๑)เป็นสถานที่ต้อนรับกลุ่มเกษตรกร หน่วยงาน องค์กร หรือสถานศึกษา ที่มาศึกษาดูงาน ๒)จัดทำแปลงสาธิต และระบบการเรียนรู้เป็นฐาน เช่น ฐานการปลูกพืชผสมผสาน ฐานการทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ฐานการเลี้ยงสัตว์/ประมงพื้นบ้าน ฐานการอนุรักษ์ดินและน้ำ ๓)สร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้มาเยี่ยมชม

- ด้านการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ๑)เจ้าของศูนย์/ปราชญ์ชาวบ้านทำหน้าที่เป็น วิทยากรหลัก ถ่ายทอดองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรง ๒)ถ่ายทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับหลักวิชาการ เช่น การคัดเลือกพันธุ์พืช การใช้สมุนไพรป้องกันศัตรูพืช ๓)ทำหน้าที่เป็น พี่เลี้ยง (Mentor) ให้คำปรึกษาเกษตรกรราย

ใหม่ หรือผู้สนใจประกอบอาชีพเกษตร ๔) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้เชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้อื่น ๆ ในระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอกันทรารมย์ มีบทบาทและความสำคัญในการให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ ดังนี้

ด้านการเป็นที่ปรึกษาและแก้ไขปัญหา ดังนี้

- ให้คำปรึกษาเชิงวิชาการและปฏิบัติ แก้ไขปัญหาการผลิต เช่น โรคพืช ศัตรูพืช การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย ช่วยวิเคราะห์สาเหตุ และแนะนำแนวทางแก้ไขอย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสนับสนุนการปรับตัวต่อปัญหาสภาพอากาศหรือภัยธรรมชาติ
- เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงข้อมูล ทำหน้าที่เชื่อมเกษตรกรกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานราชการ และภาคเอกชน รวบรวมปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ให้คำปรึกษาด้านเศรษฐกิจและตลาด แนะนำการทำบัญชีต้นทุน-กำไร ให้คำแนะนำเรื่องการรวมกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน และช่องทางการตลาด

บทบาทด้านการรับเรื่องร้องเรียน ดังนี้

- เป็นจุดรับฟังปัญหาและความเดือดร้อนของเกษตรกร เช่น ราคาพืชผลตกต่ำ ปัญหาการเข้าถึงปัจจัยการผลิต หรือข้อขัดแย้งด้านที่ดิน
- เป็นกลไกกลางประสานงาน ระหว่างเกษตรกร หน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
- ช่วยแก้ไขข้อร้องเรียนเบื้องต้น ด้วยการให้คำแนะนำ แนวทางทางเลือก หรือเสนอแนวทางแก้ไขร่วมกัน

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอกันทรารมย์ มีบทบาทและความสำคัญในการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตรในพื้นที่ ดังนี้

ด้านการให้บริการข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

- เผยแพร่ข้อมูลที่ทันสมัย ได้แก่ ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร สถานการณ์การตลาด ความต้องการพืชผลในแต่ละช่วงเวลา ข่าวสารนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรจากภาครัฐ
- เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลชุมชน ได้แก่ ข้อมูลการผลิต เช่น ปริมาณผลผลิต พื้นที่เพาะปลูก ข้อมูลการจัดการทรัพยากร เช่น ดิน น้ำ และปัจจัยการผลิต และข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร
- ใช้สื่อหลากหลายในการสื่อสาร ได้แก่ ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ สื่อดิจิทัล เช่น Facebook, Line กลุ่มชุมชน และการประชุม/เวทีชุมชน

ด้านการให้บริการวิชาการเกษตร ดังนี้

- ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม ได้แก่ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) และการจัดการดินและน้ำให้เกิดประสิทธิภาพ
- เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ได้แก่ มีแปลงเรียนรู้ตัวอย่าง เช่น แปลงเกษตรอินทรีย์ แปลงปลูกพืชผสมผสาน เปิดโอกาสให้เกษตรกรทดลองและเรียนรู้ด้วยตนเอง

- จัดฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ได้แก่ ถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้เกษตรกรทันต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างวิทยาการเกษตรกรต้นแบบในชุมชน

- เป็นแหล่งที่ปรึกษาด้านวิชาการ ได้แก่ ให้คำปรึกษาการแก้ปัญหาโรคและแมลงพืช ให้คำแนะนำการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับตลาด สนับสนุนการทำการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ช่องทางในการขยายผลองค์ความรู้ ดังนี้

- เวทีการเรียนรู้/ฝึกอบรม จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop), ฝึกทักษะในแปลงสาธิต
- เกษตรกรต้นแบบ ถ่ายทอดประสบการณ์ตรง สร้างแรงบันดาลใจให้เกษตรกรรายอื่น
- แปลงเรียนรู้และสาธิต ให้เกษตรกรเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing)
- สื่อสารชุมชน ใช้สื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line กลุ่มเกษตรกร
- ศึกษาดูงาน พาเกษตรกรไปดูพื้นที่ต้นแบบอื่น เพื่อเปิดมุมมองและสร้างการยอมรับ

เกษตรกรในชุมชน/การนำความรู้ไปปฏิบัติ ดังนี้

- ปรับใช้ความรู้กับแปลงของตนเอง เช่น ปรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การจัดการน้ำ การทำเกษตรผสมผสาน โคกหนองนา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน เกษตรกรบางรายกลายเป็น "วิทยากรชุมชน" ถ่ายทอดต่อเพื่อนบ้าน

- รวมกลุ่ม จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน ใช้ความรู้ร่วมกัน เช่น การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ การตลาดออนไลน์

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร ดังนี้

- ด้านเศรษฐกิจ ลดต้นทุนการผลิต (เช่น ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนเคมี), เพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพ, มีรายได้เพิ่ม

- ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่ม เกิดเครือข่ายเกษตรกรเข้มแข็ง พึ่งพากันเองได้มากขึ้น

- ด้านสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมี ฟื้นฟูดิน น้ำ และระบบนิเวศในพื้นที่เกษตร

- ด้านจิตใจและคุณภาพชีวิต เกษตรกรมีความมั่นใจ เห็นคุณค่าของการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ด้านการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ดังนี้

- เป็น แหล่งเรียนรู้ต้นแบบ ให้เกษตรกรได้เรียนรู้และนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตน

- ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิต การลดต้นทุน การเพิ่มคุณภาพสินค้าเกษตร

- สนับสนุนการจัด ฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ จังหวัด หรือหน่วยงานอื่น

อื่น

ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน ดังนี้

- ทำหน้าที่เป็น ศูนย์กลางในการรวมกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร (เกษตรกรสอนเกษตรกร)

- ช่วยผลักดันกิจกรรม เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย หรือการทำเกษตรแปลงใหญ่

ด้านการสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

- เป็นพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่เกษตรใช้ในการ สาธิต ทดลอง และจัดกิจกรรมส่งเสริม
- สนับสนุนการนำแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง มาเชื่อมกับโครงการภาครัฐ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่

เกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

- มีบทบาทเป็น แหล่งข้อมูลชุมชน สำหรับหน่วยงานที่ต้องการใช้ข้อมูลด้านเกษตรในพื้นที่

ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น ดังนี้

- เชื่อมโยงการผลิตกับตลาด (เช่น ตลาดชุมชน ตลาดเกษตรอินทรีย์)
- สนับสนุนให้เกษตรกรมี รายได้เสริม เช่น แปรรูปผลผลิต การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเข้มแข็งในชุมชน ผ่านการพึ่งพาตนเอง

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ด้านการบริหารจัดการ ดังนี้

- กำหนด ทิศทางและแผนการดำเนินงาน ของศูนย์ฯ ให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐและความ

ต้องการของชุมชน

- บริหารจัดการทรัพยากร ทั้งบุคลากร งบประมาณ และพื้นที่เรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ
- ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านการเป็นผู้นำและต้นแบบ ดังนี้

- ทำหน้าที่เป็น ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการเกษตร
- สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เกษตรกรในชุมชนเรียนรู้และปฏิบัติตาม
- เป็นผู้นำที่สร้างความสามัคคีในกลุ่มเกษตรกรและชุมชน

ด้านการประสานงานและเครือข่าย ดังนี้

- ประสานงานกับหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และ

ภาคเอกชน

- สนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่าย เกษตรกรต้นแบบ-เกษตรกรทั่วไป
- เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ

ด้านการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ ดังนี้

- สนับสนุนการจัดกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี อบรม ฝึกปฏิบัติ และสาธิตในพื้นที่จริง
- ส่งเสริมการทำเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง ลดต้นทุน และสร้างรายได้อย่างยั่งยืน
- เป็นผู้เผยแพร่องค์ความรู้จากศูนย์ฯ สู่เกษตรกรในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง

ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

- ส่งเสริมให้เกษตรกรยึดหลัก พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน
- เชื่อมโยงการเกษตรกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- มุ่งเน้นการพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอกันทรารมย์ มีความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน ดังนี้

- ความภาคภูมิใจต่อ การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

- ความภาคภูมิใจต่อ การสร้างต้นแบบและแรงบันดาลใจ
- ความภาคภูมิใจต่อ การพัฒนาความร่วมมือของชุมชน
- ความภาคภูมิใจต่อ การสืบสานแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง
- ความภาคภูมิใจต่อ การยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการ คือ ทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานรัฐ มีโครงสร้างคณะกรรมการ มีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการด้านการเกษตรร่วมกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

- ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบไม่เป็นทางการ คือ เป็นศูนย์รวมจิตใจและความไว้วางใจของชุมชน สมาชิกและเกษตรกรยอมรับในฐานะผู้นำทางความคิดด้านการเกษตร สามารถชี้แนะแนวทางแก้ปัญหาและถ่ายทอดประสบการณ์ตรงที่ใช้ได้จริง

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

- การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม คือ ศูนย์ฯ มุ่งมั่นถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการเกษตรโดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัว แต่คำนึงถึงการพัฒนาชุมชนโดยรวม เกษตรกรต้นแบบและคณะกรรมการศูนย์ฯ ใช้เวลา แรงกาย และทรัพยากรส่วนบุคคลในการดำเนินกิจกรรม เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชน และได้เสียสละพื้นที่ แปลงสาธิต และทรัพยากรของครัวเรือนเพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกรได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใช้หลักวิชาการ นำนวัตกรรมมาปรับใช้
สร้างการพึ่งพาตนเอง และเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อการเกษตรที่มั่นคงและยั่งยืน”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

- นายองอาจ แผ่นแก้ว	เกษตรอำเภอกันทรารมย์
- นายชาญศักดิ์ หงษ์ทอง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ (รับผิดชอบงานศวก. ระดับอำเภอ และรับผิดชอบตำบลคำเนียม)
- นางสาวสุตาพร สืบวงศ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- นายอัศวพล แสงอรุณ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียน

- กำหนดเป้าหมายการถอดบทเรียน เช่น ต้องการเรียนรู้ความสำเร็จของกิจกรรม/ปัญหาที่พบ/แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

- เตรียมทีมและผู้มีส่วนร่วม เกษตรกรต้นแบบ คณะกรรมการศูนย์ฯ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- เก็บข้อมูล ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสังเกตในพื้นที่

- วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล แยกเป็นประเด็น ปัญหา-วิธีแก้-ปัจจัยความสำเร็จ-ข้อเสนอแนะ

- สรุปบทเรียน จัดทำเอกสาร/รายงาน

- เผยแพร่และขยายผล ถ่ายทอดผ่านเวทีประชุม อบรม ศูนย์เรียนรู้ เครือข่ายเกษตรกร

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

- ไม่มี

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก.

แผนผัง ศูนย์เรียนรู้เครือข่าย วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ
 เกษตรทฤษฎีใหม่ รัชกาลที่ ๙ พื้นที่ ๙ ไร่ จำนวน ๙ สถานีเรียนรู้ สถานที่ตั้ง ๙๙ ม.๙ ต.คำเนียม
 อ.กันทรารมย์ จ.ศรีสะเกษ โทร.๐๘๙ ๕๗๙๒ ๙๙๙

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย

บัญชีรายชื่อ ศพก.เครือข่าย

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลักของศูนย์เครือข่าย	หมู่	ตำบล	ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์
๑	ศพก.เครือข่ายตำบลละทาย ๑	ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๘	ละทาย	นายดาเรศ พลศักดิ์
๒	ศพก.เครือข่ายตำบลละทาย ๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๘	ละทาย	นายนิมิตชัย คำพะพะ
๓	ศพก.เครือข่ายตำบลหนองแวง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๔	หนองแวง	นายวสันต์ ศรีทากุล
๔	ศพก.เครือข่ายตำบลเมืองน้อย ๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	เมืองน้อย	นายสมบุญ ประจันต์
๕	ศพก.เครือข่ายตำบลเมืองน้อย ๒	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๑	เมืองน้อย	นายสุภาพ คำศรี
๖	ศพก.เครือข่ายตำบลเมืองน้อย ๓	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๘	เมืองน้อย	นางพิมพ์ศุภา บุญเอนก
๗	ศพก.เครือข่ายตำบลผักแพว	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๘	ผักแพว	นางมุกดาณี สุพรรณ
๘	ศพก.เครือข่ายตำบลดู่	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๕	ดู่	นางสมไหว คงเกษ
๙	ศพก.เครือข่ายตำบลหนองบัว	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๔	หนองบัว	นายสมจิตร์ หล้าใต้
๑๐	ศพก.เครือข่ายตำบลคำเนียม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๙	คำเนียม	นายประเสริฐ สุขอ้วน
๑๑	ศพก.เครือข่ายตำบลดุน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๘	ดุน	นายบุญมา ไชยเชษฐ์
๑๒	ศพก.เครือข่ายตำบลหนองหัวช้าง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	หนองหัวช้าง	นายโกมล บุญตา
๑๓	ศพก.เครือข่ายตำบลจาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	จาน	นางสังวาลย์ คำหอม
๑๔	ศพก.เครือข่ายตำบลโนนสัง ๑	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๑	โนนสัง	นายธวัชชัย ทิเคสาย
๑๕	ศพก.เครือข่ายตำบลจาน ๒	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๘	จาน	นายกฤษณ์ศักดิ์ คำอุดม
๑๖	ศพก.เครือข่ายตำบลทาม ๑	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๑๑	ทาม	นายสามารถ พุ่มทอง
๑๗	ศพก.เครือข่ายตำบลโนนสัง	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์		โนนสัง	นายคำสิงห์ ราชบุญคุณ
๑๘	ศพก.เครือข่ายตำบลยาง ๒	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๘	ยาง	นายวีระชัย ศรีสด
๑๙	ศพก.เครือข่ายตำบลบ้านน้อย	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	บ้านน้อย	นางสังวาลย์ สมดอกแก้ว
๒๐	ศพก.เครือข่ายตำบลหนองแก้ว	ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	๔	หนองแก้ว	นายอำนาจ มหาไทย
๒๑	ศพก.เครือข่ายตำบลทาม ๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๘	ทาม	นายอำนาจ ทางทอง
๒๒	ศพก.เครือข่ายตำบลละทาย	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	ละทาย	นางสาวศิริวรรณ สีแสด
๒๓	ศพก.เครือข่ายตำบลดู่	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๑	ดู่	นายอร่าม อ่อนเกษ
๒๔	ศพก.เครือข่ายตำบลหนองแวง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	หนองแวง	นายพนพร คำวงศ์
๒๕	ศพก.เครือข่ายตำบลจาน	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๑	จาน	นางสาวพวงรัตน์ เล็งเอียด
๒๖	ศพก.เครือข่ายตำบลละทาย	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๘	ละทาย	นายโกมิน อัมภรัตน์
๒๗	ศพก.เครือข่ายตำบลหนองแวง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	หนองแวง	นางสาวสมคิด วงศ์สุทธิ์
๒๘	ศพก.เครือข่ายตำบลอู่ปาด	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๑	อู่ปาด	นายสำริ ชราศรี
๒๙	ศพก.เครือข่ายตำบลผักแพว	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๑๗	ผักแพว	นายสนอง วรรณทวี
๓๐	ศพก.เครือข่ายตำบลผักแพว	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๔	ผักแพว	นางสังเวียน ชามักดี
๓๑	ศพก.เครือข่ายตำบลโนนสัง	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๕	โนนสัง	นางรัตนารณ บุญบำเรอ
๓๒	ศพก.เครือข่ายตำบลละทาย	ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๗	ละทาย	นายประวิทย์ ทองลือ
๓๓	ศพก.เครือข่ายตำบลละทาย	ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๑	ละทาย	นายณรงค์ศักดิ์ ทองรินทร์
๓๔	ศพก.เครือข่ายตำบลหนองแวง	ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	๖	หนองแวง	นางสาวจินตรา มีศรี
๓๕	ศพก.เครือข่ายตำบลละทาย	ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๘	ละทาย	นายศานิตย์ พลศักดิ์
๓๖	ศพก.เครือข่ายตำบลหนองแวง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๔	หนองแวง	นางสาวจรัส บุญเฉลียว
๓๗	ศพก.เครือข่ายตำบลหนองแวง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๐	หนองแวง	นางสาวสุภาพร มีศรี
๓๘	ศพก.เครือข่ายตำบลละทาย	ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๘	ละทาย	นายประทีน สายเสน
๓๙	ศพก.เครือข่ายตำบลทาม	ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	๒	ทาม	นายแสวง ประสานจิตร
๔๐	ศพก.เครือข่ายตำบลคำเนียม ๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๙	คำเนียม	นายสงวน พลชาติ
๔๑	ศพก.เครือข่ายตำบลจาน๔	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	จาน	นางสาวจรัส แก้ววงษา
๔๒	ศพก.เครือข่ายตำบลบ้านน้อย ๒	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๑๐	บ้านน้อย	นางชุดิมา สร้อยจำปา

แผน ราย ศพก.

[illegible]